NORAKSTS
Lieta Nr. A420324712
(A03247-12/26)

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS

S P R I E D U M S

LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rīgā 2012. gada 28. decembrī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:

tiesnesis Romāns Dončenko,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc *M.K.* (*M.K.*) pieteikuma par pienākuma uzlikšanu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai izdot *M.K.* (*M.K.*) labvēlīgu administratīvo aktu par bezdarbnieka pabalsta piešķiršanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk arī – VSAA) Starptautisko pakalpojumu nodaļas Pabalstu koordinācijas daļas 2011. gada 28. oktobra lēmumu Nr. 1/2549558 (turpmāk – Sākotnējais lēmums) *M.K.* (*M.K.*) (turpmāk arī – pieteicēja) atteikta bezdarbnieka pabalsta piešķiršana.

[2] Nepiekrītot pieņemtajam lēmumam, pieteicēja to apstrīdēja VSAA direktorei.

2011. gada 1. decembrī VSAA direktore pieņēma lēmumu Nr. 09-5/14335 (turpmāk arī – Lēmums), ar kuru atstāja negrozītu Sākotnējo lēmumu, norādot turpmāk minēto.

[2.1] Pieteicējas tiesības uz bezdarbnieka pabalstu ir nosakāmas saskaņā ar likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (turpmāk – Regula Nr. 883/2004) un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas Nr. 987/2009, ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, tiesību normām.

[2.2] Likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 5. panta pirmā daļa noteic, ka tiesības uz bezdarbnieka pabalstu ir bezdarbniekam, kuram apdrošināšanas stāžs ir ne mazāks par vienu gadu, ja par viņu Latvijas Republikā ir veiktas vai bija jāveic obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas bezdarba gadījumam ne mazāk kā 9 mēnešus pēdējo 12 mēnešu periodā pirms bezdarbnieka statusa iegūšanas dienas.

Pieteicēja bezdarbnieka statusu Latvijā ieguva 2011. gada 8. februārī. Tas nozīmē, ka 12 mēnešu periods, kura laikā personai bija jābūt apdrošinātai bezdarba gadījumam ne mazāk kā 9 mēnešus, bija laika periods no 2010. gada 8. februāra līdz 2011. gada 7. februārim.

Saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta sniegto informāciju laika periodā no 2010. gada 8. februāra līdz 2011. gada 7. februārim sociālās apdrošināšanas iemaksas bezdarba gadījumam par pieteicēju Latvijā nav reģistrētas.

[2.3] Saskaņā ar Itālijas kompetentās iestādes E301 sertifikātā norādīto, pieteicēja pirms bezdarbnieka statusa iegūšanas Latvijā no 2007. gada 1. jūnija līdz 2010. gada 30. septembrim bija nodarbināta un apdrošināta bezdarba gadījumam Itālijā. Līdz ar to saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 61. panta 1. un 2. punktu Itālija ir uzskatāma par kompetento valsti, kurā pieteicējai bija tiesības pieprasīt bezdarbnieka pabalstu.

[2.4] Pieteicēja pēc darba attiecību pārtraukšanas Itālijā nereģistrējās Itālijas nodarbinātības dienestā kā darba meklētāja un bezdarbnieka pabalstu šajā valstī nepieprasīja. Līdz ar to pieteicējas tiesības uz bezdarbnieka pabalstu izvērtējamas saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 65. panta 2. punktu un 5. punkta a) apakšpunktu. No šīm tiesību normām izriet, ka to piemērošanai ir nepieciešams, lai persona būtu reģistrējusies kā bezdarbnieks tās dalībvalsts teritorijā, kurā pieprasa bezdarbnieka pabalstu, un jākonstatē, vai personas pastāvīgā dzīvesvieta nodarbinātības laikā citā dalībvalstī atradās valstī, kurā tiek pieprasīts bezdarbnieka pabalsts.

Izvērtējot to, vai saskaņā ar norādītajiem dzīvesvietas noteikšanas kritērijiem par pieteicējas dzīvesvietas valsti viņas nodarbinātības laikā Itālijā ir uzskatāma Latvija, VSAA secināja, ka pieteicēja neietilpst to darba ņēmēju kategorijā, uz kuriem īpaši būtu attiecināmi Regulas Nr. 883/2004 65. panta 5. punkta noteikumi, līdz ar to par pieteicējas pastāvīgo dzīvesvietu Regulas Nr. 883/2004 65. panta 2. un 5. punkta izpratnē nodarbinātības laikā Itālijā nevar tikt uzskatīta Latvija, bet gan Itālija, kas bija kompetentā valsts, kurā personai bija tiesības pieprasīt bezdarbnieka pabalstu.

[2.5] Tā kā Latvija nav uzskatāma par pieteicējas pastāvīgo dzīvesvietu nodarbinātības laikā Itālijā, tad pieteicējai nav tiesības uz bezdarbnieka pabalstu saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 65. panta 2. un 5. punktu. Ievērojot to, ka uz pieteicēju nav attiecināms Regulas Nr. 883/2004 65. panta 2. un 5. punkts, tad, nosakot tiesības uz bezdarbnieka pabalstu, nav piemērojams arī Regulas Nr. 883/2004 61. panta 1. un 2. punkts, t.i., tiesību noteikšanai uz bezdarbnieka pabalstu nav ņemami vērā apdrošināšanas periodi Itālijā. Līdz ar to tiek konstatēts, ka pieteicējai nav tiesību uz Latvijas Republikas bezdarbnieka pabalstu.

[3] 2011. gada 30. decembrī tiesā saņemts pieteicējas pieteikums par pienākuma uzlikšanu VSAA izdot pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu par bezdarbnieka pabalsta piešķiršanu. Pieteikumā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[3.1] Laika posmā no 2007. gada 1. jūnija līdz 2010. gada 30. septembrim pieteicēja bija oficiāli nodarbināta un apdrošināta bezdarba gadījumam Itālijā. Pēc darba attiecību izbeigšanās pieteicēja vērsās attiecīgajā Itālijas iestādē, lai noskaidrotu jautājumus par bezdarbnieka pabalsta saņemšanu. Pieteicējai paskaidroja, ka pabalsta saņemšanu pieteicēja var kārtot arī Latvijā. Latvijā pieteicēja zvanīja uz VSAA, un pieteicējai paskaidroja, ka pabalsta saņemšanai viņai jāreģistrējas Nodarbinātības valsts aģentūrā kā bezdarbniecei, bet pēc tam jebkurā laikā jāvēršas ar rakstisku pieteikumu VSAA pabalsta saņemšanai. Par jebkādiem termiņiem pieteicēju neviens nebrīdināja. Tādēļ pieteicēja vispirms centās atrast darbu Latvijā, bet, kad tas neizdevās, stājās uzskaitē kā bezdarbniece un lūdza piešķirt viņai pabalstu.

[3.2] Pieteicēja pārsūdzēto lēmumu uzskata par nepamatotu, jo ir likumīgi un godīgi strādājusi. Neviens pieteicēju neinformēja, ka bezdarbnieka statusam ir jāpiesakās noteiktā termiņā. Līdz bezdarbnieka statusa iegūšanai pēdējā darbavietā pieteicēja bez pārtraukuma ir nostrādājusi 3 gadus un 4 mēnešus.

[4] Paskaidrojumā tiesai VSAA norāda, ka neatzīst prasību, pamatojoties uz Lēmuma argumentāciju un papildus paskaidrojot turpmāko.

[4.1] Lai nodrošinātu vienlīdzības principa ievērošanu attiecībā uz personām, kas darba nolūkos pārvietojas Eiropas Savienības un Eiropas Ekonomiskās zonas ietvaros, ir izstrādāti un pieņemti attiecīgi starptautiski tiesību akti sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijas politikas jomā. Viens no šādiem normatīvajiem aktiem ir Regula Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu. No tās izriet, ka sociālā nodrošinājuma pakalpojumu persona var saņemt tikai vienā dalībvalstī.

[4.2] Bezdarbnieka pabalstu persona var pieprasīt pēdējā nodarbinātības valstī, kurā tai ir reģistrētas apdrošināšanas iemaksas.

[4.3] Lai noskaidrotu tādas personas, uz kuru attiecas pamatregula (Regula Nr. 883/2004), dzīvesvietu, attiecīgā dalībvalsts iestāde „izveido attiecīgās personas interešu

centru, balstoties uz attiecīgu vispārēju tādas pieejamās informācijas izvērtējumu", kas vajadzības gadījumā ietver dzīvesvietas noteikšanas elementus.

Motīvu daļa

[5] Izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, tiesa secina, ka pieteikums ir nepamatots un noraidāms.

[6] Pieteicēja ir pieprasījusi bezdarbnieka pabalstu. Līdz ar to ir noskaidrojams, kādi normatīvie akti piemērojami attiecībā uz bezdarbnieka pabalstu, kādus priekšnoteikumus šie normatīvie akti paredz, lai varētu to saņemt, un vai pieteicēja atbilst šiem priekšnoteikumiem, ņemot vērā konkrētās lietas faktiskos apstākļus.

[7] Tiesa konstatē, ka pieteicēja bija nodarbināta Itālijā laika periodā no 2007. gada 1. jūlija līdz 2010. gada 30. septembrim. Pieteicēja 2011. gada 8. februārī Latvijā ieguva bezdarbnieka statusu.

Likuma „Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 5. panta pirmā daļa noteic, ka tiesības uz bezdarbnieka pabalstu ir bezdarbniekam, kuram apdrošināšanas stāžs ir ne mazāks par vienu gadu, ja par viņu Latvijas Republikā ir veiktas vai bija jāveic obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas bezdarba gadījumam ne mazāk kā deviņus mēnešus pēdējo 12 mēnešu periodā pirms bezdarbnieka statusa iegūšanas dienas.

Tā kā par pieteicēju pēdējo 12 mēnešu periodā pirms bezdarbnieka statusa iegūšanas dienas obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas bezdarba gadījumam Latvijā netika veiktas, par ko lietā nav strīda, tad tiesa atzīst par pamatotu Lēmumā konstatēto, ka pieteicējai nav tiesības uz bezdarbnieka pabalstu kā Latvijā nodarbinātai personai.

[8] Regulas Nr. 883/2004 65. panta 2. punkts noteic, ka pilnīgs bezdarbnieks, kas savas pēdējās darbības laikā nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā dzīvojis dalībvalstī, kura nav kompetentā dalībvalsts, un turpina dzīvot šajā dalībvalstī vai atgriežas šajā dalībvalstī, nodod sevi dzīvesvietas dalībvalsts nodarbinātības dienestu rīcībā. Savukārt šā panta 5. punkta a) apakšpunkts noteic, ka bezdarbnieks .. saņem pabalstus saskaņā ar dzīvesvietas dalībvalsts tiesību aktiem tā, kā tas būtu noticis, ja viņš būtu pakļauts šiem tiesību aktiem savas pēdējās darbības laikā nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā. Šos pabalstus nodrošina dzīvesvietas iestāde.

Tādējādi, izvērtējot, vai personai ir tiesības uz bezdarbnieka pabalsta saņemšanu, ir jāņem vērā personas dzīvesvieta nodarbinātības laikā. Tiesas ieskatā gadījumos, kad darba ņēmējam ir stabils darbs kādā Eiropas Savienības dalībvalstī, ir jāpieņem, ka tā ir viņa parastā dzīvesvieta. Ir jāņem vērā arī uzturēšanās ilgums un pastāvīgums, nodarbinātības raksturs un personas nodoms uzturēties citā dalībvalstī, kas izriet no visiem apstākļiem.

Tiesa atzīst, ka VSAA ir pareizi konstatējusi, ka pieteicējas dzīvesvieta laika periodā no 2007. gada 1. jūlija līdz 2010. gada 30. septembrim bijusi Itālijā. To neapstrīd arī pati pieteicēja.

Līdz ar to tiesa secina, ka pieteicējai nav tiesības uz bezdarbnieka pabalstu saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 65. panta 2.punktu un 5.punkta a) apakšpunktu.

[9] Vienlaikus tiesa uzskata par nepieciešamu norādīt, ka Eiropas Savienības tiesību normas paredz tā saukto „pabalstu eksportu". Tas nozīmē, ka dažādi sociālie pabalsti, tostarp arī bezdarbnieka pabalsts „seko" personai gadījumā, ja tā zaudē darbu, atrodoties ārzemēs. Šādu principu paredz Regulas Nr. 883/2004 64. pants.

Tiesa paskaidro, ka, lai saņemtu bezdarbnieka pabalsta eksportu Latvijā, personai vispirms ir jāiegūst bezdarbnieka statuss un tiesības uz bezdarbnieka pabalstu tajā Eiropas Savienības valstī, kurā viņa bijusi nodarbināta.

No lietā esošajiem materiāliem secināms, ka pieteicējai Itālijā pēc darba attiecību pārtraukšanas 2010. gada 30. septembrim bezdarbnieka statuss un bezdarbnieka pabalsts nav piešķirts. Tas izriet no pieteicējas pieteikuma, kurā norādīts, ka pieteicēja pēc sarunas ar Itālijas iestādes amatpersonu guvusi pārliecību, ka bezdarbnieka pabalstu varēs nokārtot arī Latvijā, turklāt pieteicēja arī nav iesniegusi jelkādus pierādījumus, ka viņai Itālijā būtu bijis piešķirts bezdarbnieka statuss un bezdarbnieka pabalsts.

Tādējādi, ņemot vērā, ka pieteicēja Itālijā nav saņēmusi bezdarbnieka pabalstu, tiesas secina, ka tas arī nevar tikt eksportēts, tas ir, saņemts Latvijā.

[10] Līdz ar to tiesa atzīst, ka Lēmums ir pamatots un tiesisks, pieteicējai nav tiesību uz bezdarbnieka pabalsta saņemšanu Latvijā un pieteicējas pieteikums par labvēlīga administratīva akta izdošanu ir noraidāms.

[11] Tiesa konstatē, ka ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2012. gada 6. janvāra lēmumu pieteicēja atbrīvota no valsts nodevas samaksas par pieteikuma iesniegšanu.

Administratīvā procesa likuma 126. panta trešā daļa noteic, ja pieteicējs no valsts nodevas bijis pilnīgi vai daļēji atbrīvots, pieteikuma noraidīšanas gadījumā pieteicējam ir

pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā. Savukārt šā likuma 124. panta pirmā daļa noteic, ka par pieteikumu par lietas ierosināšanu tiesā (..) maksā valsts nodevu 20 latu apmērā.

Ņemot vērā iepriekš minēto un to, ka pieteikums tiek noraidīts, pieteicējai ir uzliekams par pienākumu atmaksāt valstij valsts nodevu 20 latu apmērā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251. pantu, 126. panta trešo daļu un 289.-291. pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt *M.K.* (*M.K.*) pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai izdot *M.K.* (*M.K.*) labvēlīgu administratīvo aktu par bezdarbnieka pabalsta piešķiršanu.

Uzlikt par pienākumu *M.K.* (*M.K.*) trīs mēnešu laikā pēc sprieduma spēkā stāšanās samaksāt valsts nodevu 20 latu apmērā, iesniedzot tiesai valsts nodevas apmaksu apliecinošu dokumentu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā 20 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnesis (*paraksts*) R.Dončenko

NORAKSTS PAREIZS

Administratīvās rajona tiesas tiesnesis R.Dončenko

Rīgā 2012. gada 28. decembrī